

ВИВЧЕННЯ ТЕМИ «СУЧАСНІ МЕДИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ. УРОК 1» ІЗ ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНСЬКА МОВА ЯК ІНОЗЕМНА» ДЛЯ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

STUDY OF THE TOPIC “MODERN MEDICAL TECHNOLOGIES. LESSON 1” IN THE COURSE “UKRAINIAN AS A FOREIGN LANGUAGE” FOR STUDENTS OF MEDICAL SPECIALTIES

У статті подано навчально-методичні матеріали, необхідні для вивчення теми «Сучасні медичні технології» на заняттях із української мови як іноземної. Відповідно до «Стандартизованих вимог до рівнів володіння українською мовою як іноземною» і водночас для полегшення процесу адаптації в іншомовній країні у вищих медичних навчальних закладах викладають дисципліну «Українська мова як іноземна». Працівники вищої школи повинні не лише змусити студента вчитися, але і провести заняття так, щоб студент захотів отримати знання. Цьому сприяє підбір таких навчально-методичних матеріалів, які полегшать сприйняття складного матеріалу, покращать його засвоєння і дадуть результат роботи – студент оволодіє конкретними знаннями. У дослідженні представлено комплекс завдань, спрямованих на розвиток вмінь і навичок учнів: 1) правильно вимовляти й інтонувати українські слова, фрази та речення у процесі читання; 2) сприймати мову та надавати основну інформацію під час прослуховування текстів; 3) графічно відтворити необхідну інформацію в письмовій формі; 4) використовувати необхідний лексичний мінімум у комунікативних ситуаціях, пов'язаних із темою заняття. Запропонована система вправ сприятиме оволодінню вміннями та навичками спілкуватися в усній і письмовій формі відповідно до цілей і соціальних норм мовленнєвої поведінки в типових сферах і ситуаціях. Враховуючи різні методи та форми роботи, виокремлено ті завдання, за допомогою яких вдалося забезпечити активну участь кожного студента на занятті, стимулювати інтерес і прагнення вивчати мову. Матеріали, описані у статті, призначені для іноземних студентів, які розмовляють мовою на початковому рівні. Завдання, дібрані на основі чотирьох основних видів мовленнєвої діяльності (слухання, говоріння, читання, письмо), допоможуть іноземним студентам не лише розширити свій словниковий запас, а й досягти соціальної взаємодії в іншомовному середовищі.

Ключові слова: мовнокомунікативна компетенція, навчально-методичні матеріали,

медична термінологія, українська мова як іноземна.

The article provides educational and methodological materials necessary for the study of the topic “Modern medical technologies” in classes of the Ukrainian as a foreign language. According to the “Standardized Requirements for Levels of Proficiency in Ukrainian as a Foreign Language”, at the same time, the discipline “Ukrainian as a Foreign Language” is taught in higher medical institutions. It aims to facilitate the adaptation process in a foreign language country. High school staff should not only get the student to study, but also conduct classes so that the student wants to gain knowledge. This is facilitated by the selection of such educational and methodical materials that will facilitate the perception of complex material, improve its assimilation and give the result of the work – the student will have specific knowledge.

In our research, it is presented a set of tasks aimed at developing the skills and abilities of students: 1) correctly articulate and intonate Ukrainian words, phrases and sentences in the process of reading; 2) to perceive the language of speech and to provide basic information during the listening; 3) graphically reproduce the required information in writing; 4) use the necessary lexical minimum in communicative situations related to the topic of the class. The proposed system of exercises will facilitate the mastery of skills and abilities to communicational and written form in accordance with the goals and social norms of speech behavior in typical spheres and situations. The materials described in the article are intended for foreign students who speak the language at the initial level.

Tasks, selected on the basis, are directed of four main types of speech activities (listening, speaking, reading, writing). They will help foreign students not only expand their vocabulary, but also achieve social interaction in a foreign-language environment.

Key words: language communicative competence, methodological-teaching materials, medical terminology, Ukrainian as a foreign language.

УДК 811.161.2:376.1
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-18-1-37>

Заліпська І.Я.,
канд. філол. наук,
викладач кафедри української мови
Тернопільського національного
медичного університету
імені І.Я. Горбачевського
Міністерства охорони здоров'я України
Мельник Т.П.,
канд. філол. наук,
доцент кафедри української мови
Тернопільського національного
медичного університету
імені І.Я. Горбачевського
Міністерства охорони здоров'я України

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Українські вищі медичні навчальні заклади пропонують спектр послуг україномовним та іноземним абітурієнтам. Високий рівень освіти особливо приваблює студентів із зарубіжних країн. Потреба у щоденному спілкуванні, у розумінні співрозмовника за різних життєвих обставин спонукають студента-іноземця вивчати українську мову. Відповідно до «Стандартизованих вимог до рівнів володіння українською мовою як іноземною», затверджених Колегією МОН України [9], і водночас для полегшення процесу адаптації в іншомов-

ній країні у вищих медичних навчальних закладах викладають дисципліну «Українська мова як іноземна». Як зазначає В.І. Зевако, професійне спрямування майбутніх лікарів здійснюється не лише у процесі засвоєння спеціальних дисциплін, а й під час вивчення української мови [2, с. 66–67].

«Українську мову як іноземну» у Тернопільському національному медичному університеті імені І.Я. Горбачевського МОЗ України вивчають студенти факультету іноземних студентів першого і другого курсів за спеціальностями «Медицина», «Стоматологія» і «Фармація». Мета курсу перед-

бачає забезпечення комунікативних потреб студентів у побутовій, навчально-професійній, соціально-культурній і навчально-науковій сферах і формування комунікативної компетентності, яка сприятиме становленню мовної особистості майбутнього фахівця. «Українська мова як іноземна» закладає основи знань із української мови з перспективою їх подальшого використання у професійній діяльності під час навчання, клінічної практики, комунікації з пацієнтами та колегами (медичними працівниками).

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Науковці дедалі частіше досліджують методику викладання української мови як іноземної. Варто зазначити, що протягом 2013–2019 рр. кафедра української мови Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України опублікувала ряд начальних посібників для вивчення української мови як іноземної [10–13]. Методикою викладання української мови для іноземних студентів також займаються І.М. Кочан [5], Л.І. Селіверстова [9], Н.І. Ушакова, В.В. Дубічинський, О.М. Тростинська [14; 15], І.Є. Зозуля, О.Д. Присяжна, О.М. Новак, Л.В. Солодар [3; 4], С.М. Луцак, А.В. Ільків [7], Г.Ю. Шелест [16] та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Відчуваємо брак наукових розвідок, які присвячені насамперед практичній роботі на занятті зі студентами медичних спеціальностей. Це вмотивовує актуальність наукової роботи.

Мета нашого дослідження – проаналізувати ефективність і доцільність матеріалів до вивчення теми «Сучасні медичні технології» для студентів-іноземців медичних спеціальностей.

Виклад основного матеріалу. Тема «Сучасні медичні технології» складається з двох занять. Предметом аналізу послужив лише перший урок.

Як зауважує А.В. Вихрущ, одним із важливих завдань методики викладання дисциплін гуманітарного циклу є реалізація на практиці віддавна обґрунтованого тезису, що у центрі навчального процесу повинна бути особистість викладача і студента [1, с. 62]. Таким чином, для ефективності заняття викладач повинен підібрати змістовний, цікавий матеріал із медичною термінологією і використати відповідні методи та методики навчання.

Вважаємо, що доцільно до заняття подавати словник із невідомими чи маловідомими медичними термінами, складними словосполученнями й окремими реченнями і, відповідно, англійський переклад терміносполук. Такий прийом спростить роботу викладача і зекономить час на занятті. Крім того, повторення за викладачем відповідної лексики тренує мовленнєвий апарат студента-іноземця і формує фонологічну компетенцію.

Після цього виконуємо вправу на повторення. Завдання. Продовжте й допишіть рядки. 1. Атом,

вірус, ... 2. Анальгін, ібупрофен, ... 3. Мікроскоп, рентгенапарат, ... 4. Флеболог, лікар-трансплантолог, ... 5. Комп'ютерна томографія, ультразвукова діагностика, Щоб полегшити роботу іноземному студенту, варто подавати перелік потрібних слів. Довідка: рентгенографія, клітина, УЗД-апарат, кардіохірург, мазь.

Наступна вправа є основною, адже репрезентує новий матеріал і на ній базуються всі інші завдання. На нашу думку, для кращого засвоєння нової медичної термінології варто запропонувати студентам прочитати текст про сучасні методи та прилади діагностики. Такий вид роботи тренує навички читання й аудіювання водночас. Пропонуємо фрагмент тексту: *Одні люди хворіють рідко, а інші – дуже часто. Проте всі звертаються до лікаря. Щоб правильно визначити хворобу і зрозуміти її причини, пацієнти повинні пройти додаткову діагностику. Загальний аналіз крові – це перший і дуже поширений метод діагностики. У крові є велика кількість різних компонентів. Кожен із них має свою функцію і показник норми. Якщо в організмі людини є патологічні процеси, то ці показники будуть порушені. Загальний аналіз крові роблять під мікроскопом. Мікроскоп винайшли давно – 100 років тому. Однак відтоді мікроскоп дуже змінився. Існують такі цифрові мікроскопи, які самі роблять аналіз крові, без втручання людини.*

Після тексту студентам слід звернути увагу на інформацію, яка акцентує увагу на головному.

Мікроскопія – це застосування різних мікроскопів. Основним приладом є мікроскоп.

Рентгенографія – це дослідження внутрішніх органів за допомогою рентгенівських променів. Основним приладом є рентгенівський апарат (рентгенапарат).

Ультразвукова діагностика (УЗД) – це медичне дослідження внутрішніх органів і судин за допомогою звукових хвиль. Основним приладом є УЗД-апарат (апарат ультразвукової діагностики).

Комп'ютерна томографія (КТ, рентгенівська комп'ютерна томографія) – це метод рентгенівського сканування всього тіла людини. Основним приладом є томограф.

Такий прийом розрахований передусім на слабших студентів для кращого засвоєння нової лексики. Водночас у таблиці подано терміни-синоніми на позначення приладів для збільшення активного словника студента-медика, адже багатство мови «детермінується умінням мовців використовувати велику кількість лінгвальних одиниць – слів, словосполучень, речень» [6].

Наступні вправи розраховані на відпрацювання комунікативних навичок студентів-іноземців і засвоєння нової медичної термінологіки. Завдання. Поєднайте слова із колонок А і Б.

Вищезазначене завдання передбачає і повторення граматичного матеріалу, зокрема правильного узгодження прикметників й іменників у роді, числі та відмінку.

А	Б
ультразвукова	томографія
рентгенівський	аналіз крові
комп'ютерна	процеси
дослідження	мікроскоп
загальний	ультразвукової діагностики
звукові	діагностика
метод	певної ділянки тіла людини
патологічні	внутрішніх органів
цифровий	хворого
рентгенівські	промені
апарат	хвилі
обстеження	діагностики
сканування	апарат
переносний	тіла хворого
віртуальний образ	рентгенівський апарат

Прийом візуалізації завжди полегшує сприйняття нової інформації, тому пропонуємо таке завдання: Доповніть речення. Використовуйте слова, які бачите на малюнках (замість малюнків поставили три крапки – І. З., Т. М.). 1. Загальний аналіз крові роблять під... 2. Лікар за допомогою ... досліджує захворювання щитоподібної залози. 3. ... створює віртуальний образ тіла хворого.

Мета наступного завдання – узагальнити прочитаний матеріал. Завдання. Продовжте речення: 1. Я знаю такі сучасні методи діагностики захворювань: ... 2. Загальний аналіз крові – це ... 3. Мікроскоп – це прилад, за допомогою якого ... 4. Мікроскоп винайшли ... 5. Цифрові мікроскопи самі роблять ... 6. Рентгенографія – це ...

Із багатолітнього досвіду роботи з іноземними студентами І.Є. Зогуля робить висновок, що на початковому етапі навчання письма більша кількість помилок є наслідком поганого засвоєння української фонетики, тому варто приділяти достатньо уваги звуко-буквеним відповідностям, оскільки «той, хто пише» завжди відштовхується від почутого слова та його вимови. Особливо ефективними, на її думку, є такі вправи: звуко-буквений і складовий аналіз слова, слухові вправи, списування, списування з одночасним виконанням додаткових завдань (підкреслюємо певні графеми, відновлюємо пропущені у словах букви); групування слів за певними ознаками (дво- та трискладові слова з наголосом на певному складі, запис цифр словами, випускання з тексту слів, що належать до певної теми та ін.); конструювання слів із букв і складів [4, с. 172].

До теми «Сучасні медичні технології» пропонуємо виконати вправу для засвоєння орфографічних навиків. Завдання. Вставте пропущені букви: 3...гальний ан...ліз кр...ві, м...кроскоп, ц...фровий м...кроскоп, р...нтгенографія, р...нтгенівський ап...рат, ультр...звукова д...агностика.

Для повторення вивченої медичної термінології рекомендуємо дві вправи. Завдання. Додайте потрібні слова або словосполучення: 1. Застосування різних мікроскопів – це ... 2. Дослідження внутрішніх органів за допомогою рентгенівських променів – це ... 3. Прилад, за допомогою якого сканують усе тіло людини й одержану інформацію передають на комп'ютер. Це – ... 4. Ці прилади бувають стаціонарні і переносні. Це – ...

Завдання. Поєднайте слова із колонок А, Б і В у словосполучення. Наприклад: загальний → аналіз → крові. Викладач може запропонувати студентові скласти речення з утвореними словосполученнями.

Підсумкове завдання демонструє, наскільки добре студент-медик засвоїв новий матеріал. Така вправа дозволяє простежити рівень володіння орфоепічними, акцентуаційними, лексичними та граматичними нормами. Завдання. Розкажіть про один із сучасних методів діагностики стану здоров'я людини. Назвіть його переваги. Для закріплення знань та умінь із вивченої теми студентам варто вдома виконати тестові завдання.

Висновки. Ефективність і результативність заняття з української мови як іноземної залежить від комплексу завдань, від вдалого їх вибору та різних методів і методик навчання. Запропоновані

нами навчально-методичні матеріали вважаємо науково виправданими, оскільки вони зорієнтовані на комунікативний аспект. Крім того, студент-іноземець для підвищення мовнокомунікативної компетенції виконує чотири основні види мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання, написання).

Вважаємо, щоб удосконалювати вивчення теми «Сучасні медичні технології», потрібно постійно оновлювати лексичний матеріал до заняття, зважати на спеціальність студентів, формувати навички професійно орієнтованого спілкування.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Вихрущ А.В. Викладання дисциплін гуманітарного циклу в сучасному університеті. *Медична освіта*. 2019. № 2. С. 61–66. URL: <https://doi.org/10.11603/me.2414-5998.2019.2.10345>.
2. Зевако В.І. Матеріали до вивчення теми «Медицина. Медичні спеціальності. Медичний персонал» з української мови як іноземної. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Мовна комунікація: наука, культура, медицина»*. 2019. С. 66–69.
3. Зозуля І., Присяжна О., Солодар Л. Основні сучасні методи викладання української мови як іноземної (досвід викладачів кафедри мовознавства Вінницького національного технічного університету). *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2014. Вип. 9. С. 22–27.
4. Зозуля І., Новак О., Присяжна О. Формування навичок письмового мовлення в іноземних студентів. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2015. Вип. 11. С. 169–176.
5. Кочан І.М. Становлення і розвиток методики викладання української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2012. Вип. 7. С. 17–23.
6. Культура мови: від теорії до практики : монографія / Л. Струганець, О. Бобесюк, О. Веремчук, І. Заліпська та Т. Мельник ; за ред. Л. Струганець. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2015. 216 с.
7. Луцак С.М., Ільків А.В. Особливості концепції укладання підручника для студентів-медиків з української мови як іноземної. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Мовна комунікація: наука, культура, медицина»*. 2019. С. 69–72.
8. Селіверстова Л.І. Лінгвістична та психологічна основа навчання української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2007. Вип. 2. С. 8–13.
9. Стандартизовані вимоги до рівнів володіння українською мовою як іноземною, затверджені Колегією МОН України 22.05.2018 р. URL: <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/pro-ministerstvo/doradchiorgani/kolegiya-ministerstva/rishennya-kolegiyi-2018>.
10. Українська мова як іноземна для студентів медичних спеціальностей : навчальний посібник / Гаврищак І.І., Драч І.Д., Заліпська І.Я. та ін. ; за ред. М.П. Тишковець. Тернопіль : ТНМУ, 2019. 312 с.
11. Українська мова як іноземна : навчальний посібник / Гаврищак І.І., Драч І.Д., Зевако В.І. та ін. ; за ред. М.П. Тишковець. Тернопіль : ТДМУ, 2018. 168 с.
12. Українська мова для іноземних студентів : посібник / В.М. Винник, О.М. Гайда, І.Д. Драч та ін. Тернопіль : ТДМУ, 2013. 288 с.
13. Українська мова для іноземних студентів : посібник / Гаврищак І.І., Драч І.Д., Зевако В.І. та ін. ; за ред. М.П. Тишковець. Тернопіль : ТДМУ, 2017. 328 с.
14. Ушакова Н., Дубічинський В., Тростинська О. Концепція мовної підготовки іноземців у ВНЗ України. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки*. 2011. Вип. 19. С. 136–146.
15. Ушакова Н., Тростинська О. Вивчення української мови студентами-іноземцями: концептуальні засади. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2014. Вип. 9. С. 12–213.
16. Шелест Г.Ю. Вивчення української мови як іноземної: проблеми, нові методики, перспективи. *Закарпатські філологічні студії*. 2018. Вип. 3. Т. 1. С. 51–55.